

Gül ve Hançer Odağında Mustafa Özçelik Şiiri

Murat SOYAK

Gül ve Hançer kitabı Mustafa Özçelik'in şiir dünyasında müstesna bir yere sahiptir. *İfşa, Güneş ve Ayna, Serenat, Dünyanın Tenhasında ve Diriliş Türküsü* isimli şiir kitapları şairi *Gül ve Hançer* menziline ulaştırır.

Elbette her şiir kitabının kendisine has bir anlamlar dünyası ve varoluş bağı vardır. Her kitap yazıldığı dönemden izler taşır. Yaşanan duygu ve düşünce evreni içinde kıymet kazanır. Ve zamana direnen şiirler geleceğe doğru yürür.

Şiirin yurdunda uzun, ince bir yürüyüş

Şair Mustafa Özçelik, kitabın "Sunuş" yazısında kendi şiir dünyasına dair tespitlerde bulunmaktadır. Bu yazısında şiir yolculuğunu, çalışmalarını, tecrübelerini anlatmaktadır. Şiirde gerçekleştirmek istediği hedefler hakkında okuyuculara işaretler sunmaktadır. Bu sebeple "Sunuş" yazısından yapacağımız iktibaslar aydınlatıcı olacaktır. "İlk şiirim 1979 yılında *Gelişme* dergisinde yayımlanmıştı. Aradan 23 yıl geçti. Hamdolsun ki bu "uzun, ince" yoldaki yürüyüşümü, kabiliyetim ve nasibim oranında kendimce aksatmadan bugüne kadar sürdürdüm" sözleri ile başlar bu yazı. (s. 5)

Şiire başladığı yıllar hakkında bilgi verir. Üstat Necip Fazıl ile Sezai Karakoç isimlerini edebiyat, sanat ve düşünce alanındaki örnekleri, öncüleri olarak beyan eder. Mehmet Âkif'in özellikle şahsiyeti ve mücadelesi yönüyle tesirli olduğunu belirtir. Bütün bu isimlerin yanında çocukluk günlerinden beri hep okuduğu, takipçisi olduğu Yunus Emre'yi hürmetle anar.

Gelişme dergisinde ilk şiiri yayımlanan Mustafa Özçelik, sonraki dönemde düzenli aralıklarla yazdığı *Mavera* dergisini bir mektep olarak görür. "Benim asıl yetişme yerim *Mavera* dergisi oldu" ifadesinin devamında dönemin şairlerinden olan Erdem Bayazıt, M. Âkif İnan, M. Atilla Maraş, Bahaettin Karakoç, Mustafa Miyasoğlu, Metin Önal Mengüşoğlu ve özellikle Cahit Zarifoğlu isimlerini belirtir. *Mavera* dergisinde yazdığı mektuplar ile gençlere yön veren Cahit Zarifoğlu, şiirde gerçekleştirmek istediği hususlar hakkında bir ufuk sunmuştur.

Şair Mustafa Özçelik şiir serüvenine dair şu tespiti yapmaktadır: "Son üç yıla gelinceye kadar, şiirimde içime sinmeyen bir hava vardı. Evet, yerli içerikleri kullanıyorduk ama ne ölçüdeydi bunlar? Şiirimiz okuyucuyla bir türlü gönül bağı kuramıyordu. Ya mısralarımızı ideolojilerin sözcüsü yaparak estetiği ihmal ediyor ya da estetik adına içeriği yok sayıyorduk." (s. 6-7)

Şair, yaşadığı döneme ve estetik algılara dair esaslı bir sorgulama yapmaktadır. Yazılan şiirler ve hakikat, yazılan şiirler ve insanımız sürekli karşı karşıya gelir. Aksayan bir şeylerin olduğu vurgulanır. Ve çözüm noktasında “kimliğimizi doğru tanımlamak”, “etiği içselleştirmek”, “inandığımız ilkeleri yeniden gözden geçirmek” hususları belirtilir. Yeni yol haritası için birer işaret taşı hükmündedir bu değerler.

Derin bir muhasebe sonrası gelinen aşama sert, keskin bir yol ayrımıdır. İçinde ‘terk’ ve ‘red’ düşüncesini çoğaltan bir tavır alıştır bu. ‘Hicret’ benzetmesiyle yaşanan yeni hâl ifade edilir. *Gül ve Hançer* kitabındaki şiirleri için der ki: “*Bu kitaptaki şiirler, kendi şiir gerçekliğim içinde bu yeni şiir anlayışımın ürünleri olarak ortaya çıktı. Halk şiirimizin hayata dönük yüzü, samimiyeti, doğallığı; divan şiirimizin estetiği ve tekke şiirimizin hassasiyetleri artık benim için yürekte benimsediğim değerler... Hikmet adına batı sanat akımlarından da alacaklarım vardır ama onların benim sahih çizgimi ifsat etmelerine izin vermemek şartıyla...*” (s. 8).

Şair Mustafa Özçelik, edebiyat-sanat alanında bir tür yenilenme tavrı ile yola çıkar. Bu yönelişi özellikle şiire dair tespitleri, değerlendirmeleri ile açıklığa kavuşturur: “*Hakikat önünde boynumu büküp, çileye talip olarak gökkubbede bir hoş seda bırakmak... İçtenlik ve alçakgönüllülükle şiiri bir kulluk eylemi, sözü bir emanet bilip Rahmâni ilhamlarla ve edeple şiir söylemek... Kaygısı hakikat, işi güzellik, görevi sorumluluk olan bir şair olabilmek... Dileğim ve duam bundan böyle budur.*” (s. 9)

Gül ve Hançer şiirleri

Gül ve Hançer kitabı üç bölümden oluşuyor: “Yokluğun ve Yoksulluğun Kapısında” başlığı altında toplanan yirmi bir şiir, “Aşk ile Yâr” başlığı altında toplanan on dört şiir, “Dehşet ve Hüzün” başlığı altında toplanan yirmi bir şiir.

“Duâ” şiiri ile manevi iklime açılış gerçekleşir. “*Şahidim rüzgârlardır Rabbim / Şu titreyen söğüt dalları / Toprağı öptüm / Yöneldim sana*” mısralarından sonra geçmiş günlere dair pişmanlık ifade edilir. “*Gözlerimde pişmanlık ırmakları*”. Tövbe ve arınma çabası vurgulanır.

“*Affin ve kereminle / Merhametinin göğsünde uyut*”. Bütün yalınlığı, yaşanmışlığı ve içtenliği ile şairin duası şiir (s. 17-18).

“Tüfan” şiirinde çetin bir sorgulamanın işaretleri vardır. Kişinin kendi nefsiyle yüzleşmesi, yaşanan acı tecrübeler, pişmanlıklar ve yeniden ışığa doğru yürüyüş dilendirilir. “*Yüzümü ışığına çevirdim kutsal olana*” (s. 19-20).

“*Kuş Sesi*” şiirinde “*Beni azalt / Ten bahçesinde / Cân görünsün istiyorum*” der şair. İçe yöneliş belirgindir. Bu yönüyle şiirde tasavvufi bir tesir de görülmektedir.

“*Câni şerh et / Seni giyinip / Öyle çıkayım sabaha*”. Şiirde uzakları yakın eyleme çabası okunuyor (s. 21-22).

“Okyanus” şiirinde dünya yolculuğuna dair izdüşümler var. Şairin seyir defterinde varoluş sorgusu ve hakikat arayışı... ‘Dünya yangınları’, ‘hicran gülü’ tamlamaları ile yaşanan keder vurgulanıyor. Bir arayış hâli şiiri kuşatmış (s. 23-24).

“Usta” şiiri içerik, ses, biçim ve söyleyiş unsurları bakımından uyum içinde. Bu yönüyle kendisini okutan bir şiir. “*Bir akasya ağacının altında / Sararmış yapraklar üzerine düşüncelere dalıp / Ey bir ömrün gizli tarihini / Bir eyvah’a sığdıran usta*”. Fani dünya... Gün gelir de hiç yaşanmamış gibi olur. Nerede o güzel çocukluk günleri, ilk gençlik günleri... “*Artık her şey geride kaldı / Kimseler duymayacak çığlığını / Yalnızlığın bu derin kuyusunda / Şimdi toprağa iyi bak*”. Bir ömrün şiire sığdırılmış hâli yahut şiirden bir özgeçmiş. Evvel zaman ile yaşanan hâl arasında yaşanan duygu-düşünce sağanağı bu. Ve ölüm bir hatırlatıcı olarak şiirde yer bulur. “*Toprağı öpmenin vaktidir şimdi*” (s. 25).

“Kül” şiirinde “*Diz çöküp kaldım bir ırmağın kıyısında / Sularla sana aktım*” der şair. Uzak yerde olana, ötekine bir sesleniş belirgin. (s. 26)

“Bakış” şiiri “*Uysal bakışınla bıraktığın yerde / Tenhâ bir mevsimin içindeyim*” mısraları ile başlar. Yalnızlık sularında hakikat arayışı... Bir sürgün yeri dünya. Sürgün süresi bitenler bir gün olup elveda der. “*Yok hükmündedir dünya / Bir sürgün böyle biter ancak*” (s. 27-28).

Dağlar ile taşlar ile Hakk’ı zikir eyleyen bir şiir “Dağ”. Tabiata ait unsurlar vasıtasıyla mana dünyasına doğru bir yolculuk denemesi. “*Yalnız gözlerini kapa / Niyâz vaktidir servilerin*” (s. 29-30).

“Hançer” şiiri dua ve yakarış ifadelerinin baskın olduğu bir şiirdir. “*Efendim can havliyle sana / Feryâd ü figânım var / İstirabım çok derdim yaman / Aklım zâil özüm harap*”. Bir arınma, sığınma çabası da anlatılmıştır. Klasik şiirimizdeki münacat türünün anlatım özellikleri yeniden yorumlanıp şiire taşınmış. “*Âzât eyle hâb-ı gafletten*” (s. 34-35).

“Fanus” şiirinde “*Çocuk gözlerinde yürüyelim / Özge bir baharın sularına*” diyen şair birden faniliği, ölümü hatırlar: “*Nasılsa biter saatlerin ömrü*”. Dünya hayatı, yaşananlar ve muhasebe... “*İşte gelip geçtin ömründen / Yüzün buğday sarısı sözün efgân*” (s. 36-37).

“Sır” şiirinde tasavvuf unsurları hâkim. Şiir “Konya’da semâzen bir lâle” mısrasıyla başlar. İlâhi aşkın boyutları şiirin imkânlarıyla dile getirilmiş. “*Kapıları açık semânın / Aşk pusuda seni bekliyor / Rebâbî çal mihrâba bak / Bak ki gecene ay doğuyor*” (s. 38).

“Mum” şiirinde tasavvufi bir tavrın içselleştirilmesine dair işaretler var. “*Yandım ve mecâza yol buldu kalbim / Sessizce çekildi aramızdan karanlık*”. Seyr-ü sülûk hâlleri yahut manevi bir yolculuk mısra mısra işlenmiş. “*Terk-i dünya ve tebdil-i mekân / Size kaldı sıradan bir hayatın / İyice solgun fotoğrafları / Kapadı dükkânını bezirgân*” (s. 39-40).

“Kartal” başlıklı şiirde ten kafesinden kurtulup ötelere ulaşma isteği vurgulanır. Tasavvuf kültüründe “kendini bil” düsturu önemli bir aşamadır. Zira “Kendini bilen Rabbini bilir”. Özellikle Yunus Emre’nin şiirlerinde bu anlatımı görmekteyiz. Ayrıca tekke-tasavvuf kültüründe gönül aynasını daima temiz tutmak tavsiye edilir. Klasik şark hikâyelerinde ve bilhassa *Mesnevi*’de bunu sıkça okuruz. Geleneğin iyi bir takipçisi olan şair Mustafa Özçelik bu şiirinde der ki: “Ey bedenimin yorgun kartalı / Kırıldı kafes / İşte semâ / İşte cân / Kendine bak / Bil kendini / Buğusu silindi aynanın” (s. 44-46).

Yalan dünyanın bir gerçeği ölüm. Bir sual gibi ölüm, hep cevap bekler. Ölüm sularında çetin imtihan... “*Kıytu kıyılarından geçsek de / Hayat ölüme doğru bir koşu*”. Gün batımı ile başlayan bir ömrün sorgusu “Akşam” şiirinde anlatılır. “*Ne yapsam çoğalır akşam / Bütün yollar ölüme çıkar*” (s. 50).

“Atlas” şiirindeki sefer hâli iyiye, güzele doğrudur. “*Acının yorgun atlarına binip*” özge diyarlara gitmek ister şair. Ve aşk ile sabır ile “*Hüznün kumaşımı dokur*” (s.60).

“Gül ve Hançer” şiiri “*Karlar içinde unutulmuş bir ilkbahar gibi*” mısrasıyla başlar. Zamanı ve mekânı düşler ile aşma çabası okunur. “*Geride kalıyor ve kayboluyor zaman / Sonsuz bir ata bindirip / Alıp gidiyorsun güzelliğin ülkesine*”. Tabiat unsurları şiirde sıkça kullanılmış. Lirik bir anlatım hâkim. “*Yürüğüm bütün yollar sana*” mısrası mana ikliminde bir güzel yolculuğun işareti olarak şerh edilebilir (s. 66-67).

“Kıvılcım” şiirinde “*Bir ses getir bana kuşların âhenginden / Bir fısıltı akşamın renginde / Sessiz bir oluşla başlayan gecede / Biraz aşk biraz hüznün*” diyerek yaşanan hâl anlatılmaktadır. Özellikle ‘aşk’ ve ‘hüznün’ kelimeleri şiirin özüne dair birer işaretidir. “*Zamandan ve mekândan geçerek*” başlayan bir yolculuk bu (s. 74).

“Senin İçin” şiirinde “*Kalp yorgunsa kurur hayat / Aynalar pas tutar*” der. Hep ötekine seslenir. Bir bekleyiş hâli sıkça işlenir. Uzaklar yakın olsun diye vuslat gerçekleştirsin diye şiirden bir köprü kurulur. “*Isındım seni görünce*” (s. 77).

“Âfât” şiiri kirlenen dünyayı, çürüyen insanlığı anlatıyor. “Doğudan batıya dehşet sancakları”. Küreselleşme oyunu, bitmeyen savaşlar, çevre kirliliği ve bütün bunların toplamı olarak yaşanan sorunlar, çıkmazlar... Ve bir umut ile insana seslenir: “*Sana verilmişti emânet / Arz sana verilmişti / Bilemedin ateşin ve suyun kıymetini / Toprağın sabrı tükendi*” (s. 83-85).

Gaflet ve cehalet kötülüklerin kaynağıdır. İnsanlar yaşanan kötü gidiş karşısında duyarsız. Hep bir alışkanlık içinde sığ, sıradan hayat. “Dehşet” şiirinden seçilmiş mısralar: “*Söğüt ağaçlarının yasından besleniyor ırmaklar / Güneş vurmuyor odalarımıza / İçimiz karanlık bir geceyi ağırlıyor*” (s. 88-89).

Şair, dünyada yaşanan bütün olumsuzluklara rağmen yine de umutludur. Dua ve tövbe arınma kapısı olarak daima açıktır. İnsanlık için bir kurtuluş çaresi vardır. Tufanın olduğu yerde Nuh’un çağrısı da vardır elbet. “Alaz” şiirinin son bölümünde şöyle seslenir: “*Yeni dualar öğrenip gözyaşı tadında / Durmalayım Nuh’u hatırlayıp tövbenin kapısında / Kapanmalı dünya dehlizleri içimde birer birer / Yeni sözlerim artık hep sana dair hep âşikâr*” (s. 93).

“Ses” şiiri yitik zamanlara yakılmış bir ağıt gibidir. Modern çağda her şey yağmalanmış, talan edilmiş; nerede ‘güneş, kuş, çekirge, karınca, çeşme, çiçek, bağ, bahçe’ nerede şimdi? Tüketim çağında “Vitrinler çıldırmış”. Şair yaşanan hâli görüp sual eyler: “Güzel olan neydi eskiden” (s. 96-97).

Şair “Melankoli” şiirinde anneye seslenir. “Anne! / Gülümse ve lambamızı yak / İçimdeki yara hiç bu kadar derin olmadı”. Köklere, ana yurda duyulan özlem dile gelir. Dünyanın telaşesi, kargaşası içinde bir yol bulup dualar ile anneye varmak ister (s. 99).

“Irmak” şiirinde ilk mısra ile bir durum tespiti yapılır: “Haritası büyüyor acıların”. Keder yüklü zamanlardan süzülüp gelen şiir. Yalnızlığın hâlleri... “Tenhâ bir yalnızlık benim türküm / Bitmeyecek hiçbir zaman hikâyesi” (s. 102-103).

Dünyanın kahrı, eziyeti, kırgınlığı, yoksulluğu ve karanlıklar “Korku” şiirinde dillendiriliyor. Bu kuşatmayı yarmak mümkün. İşte bir umut ile söylenen mısralar: “Eğilsek bir dereden sular içsek / Dağılır belki etrafımızdaki karanlıklar” (s. 105).

“Ölüm” şiiri dünyaya alışan insan için bir uyarı niteliğinde: “Ölümü görünce / Şaşkın bir soruya dönüşüyor hayat” (s.108).

Olup bitenler karşısında iyi bir gözlemci şair. Sezginin ve hikmetin imkânları ile güzel yürüyüş... “Kırlı bir ırmak bu dünya / Sen yağmurun sesiyle kanatlanarak / Aşkı büyüüt yüreğinde” (s. 110).

Kitabın son şiiri olarak “Niyâz” derin bir anlam taşır. Zira söz dua ile hitama indirilmiş oluyor. “Çiçekli seccâdesinde bahar / Yıkılır dünya ardında kalır” (s. 112).

Sözün özü

Şair, yazdığı şiirler ile dünya hayatına şerh düşer. Yaşanan sorunlar, sıkıntılar karşısında bir yol bulup ötelere işaret eder. Çoğu zaman lirik, nahif bir söyleyiş hissedilir.

Şiirde bir arınma çabası, yitik olanı vurgulama çabası olarak tabiat unsurlarını sıkça görmekteyiz. Modern kent hayatı sorgulanır. Sulara, dağlara, kuşlara ve özge diyarlara selam edilir. Bu yönüyle sürekli bir sefer hâli yaşanır. Ötelere varmak ister. Zira anlamlı hayat yakın oluştta saklıdır.

Mustafa Özçelik şiirinde ‘ben’ dili keskin hükümler vermekten ziyade yaşanan hâli duyurur. İçine kapanan, karamsar, kötücül bir evreni şiirinden uzak tutar. ‘Ben’ merkezli bir söyleyiş değildir. Ötekine, maveraya ulaşma isteği görülmektedir. İnsanın anlam arayışı vurgulanır.

Mustafa Özçelik şiirinde duaya açılan bir kapı vardır. Duanın şiiri de diyebiliriz. Klasik şiirimizin tür ve anlatım imkânları yeniden yorumlanıp kullanılır. Tasavvuf kültürünün yeni şiir ile buluşması gerçekleşir. Bu yönüyle metafizik yönelimleri kuvvetli olan bir şiirdir.

Açık, anlaşılır, yalın bir dil. Olup bitenler karşısında tavrı sahibi bir anlatım. İyiliğe ve güzelliğe dair çağrısı olan bir şiir. *Gül ve Hançer* kitabı sahih şiir adına kıymetli bir kazanım.